

EL CRIT DELS EXCLOSOS

Una iniciativa continental que es projecta a altres Continents

OSVALDO LEÓN

Sota la consigna «per Treball, Justícia i Vida», al llarg i ample de Llatinoamèrica i el Carib, el 1999 es va fer sentir, per primera vegada, el Crit dels Exclosos, la ressonància del qual el 2000 es va estendre a tot el Continent, per tal d'assenyalar totes les situacions d'exclusió i les possibles sortides i alternatives.

Manifestació de múltiples rostres i formes d'expressió que propugna quatre objectius centrals: «denunciar el model neoliberal excloent i pervers, que amenaça i destrueix la vida i el medi ambient; enfortir la sobirania dels pobles i la defensa de la vida; rescatar els deutes socials; i lluitar pel no pagament del deute extern».

El Crit dels Exclosos és una manifestació popular que va néixer a Brasil el 1995, on es realitza cada 7 de setembre -data de commemoració de la independència de Portugal- amb marxes, debats, celebracions, teatre, música, poesia, discursos i consignes, etc. L'any passat va tenir lloc en unes 1.500 ciutats. L'impuls inicial, el donaren les «pastorals socials» de la Conferència Nacional de Bisbes del Brasil (CNBB, en portuguès), els anys següents es nodrí del dinamisme de moviments socials, sindicals, ecumènics, ONG i altres entitats. I tan és així que en l'actualitat, al costat de la CNNB, participen en la coordinació el Moviment dels Sense Terra (MST), la Central dels Moviments Populars (CMP) i la Central Única dels Treballadors (CUT), entre altres.

El 1999 el Crit es va estendre a Llatinoamèrica i al Carib, tenint com a moment culminant i de confluència l'emblemàtica data del 12 d'octubre.

En aquesta primera ocasió, el Crit va ressonar en uns 18 països amb una gran varietat d'activitats i manifestacions de protesta. Una de les modalitats més expressives van ser les marxes, com les que es van fer a Mèxic, Guatemala, Hondures, Costa Rica, Equador, Uruguai, Argentina, Xile, Brasil... i després, el novembre, a Paraguai i Nicaragua. I és que el Crit, en haver estat concebut en termes de procés, no es redueix a un únic dia, el moment culminant és tan sols un referent que s'encadena amb una sèrie d'activitats prèvies i posteriors que li donen continuïtat, respectant els ritmes i particularitats nacionals.

Sota aquesta perspectiva de procés es promou la participació activa dels sectors exclosos en les diverses etapes, a través de les quals es busca visibilitzar les exclusions i, alhora, rescatar les propostes alternatives que apunten a la construcció d'una nova ordenació social, ja que a la fi és un clamor d'humanitat, no un regateig de trossos d'inclusió en el sistema vigent.

A la denúncia i a l'anunci, el Crit hi afegeix també un altre component: la convergència àmplia i plural de les forces vives de la societat, aquestes expressions organitzatives que condensen el compromís i la voluntat dels qui es resisteixen a ésser subjectes passius i un número més en les estadístiques. Així, s'ha traduït en la conformació de comitès nacionals del Crit als diversos països del Continent, que s'entrecreuen amb la dinàmica de coordinacions socials regionals i continentals.

De fet, la iniciativa de recollir l'experiència brasilera del Crit i projectar-la a Llatinoamèrica va sorgir d'un acord entre algunes xarxes i coordinacions socials el juliol de 1998, específicament de la Coordinadora Llatinoamericana d'Organitzacions del Camp (CLOC), del Front Continental d'Organitzacions Comunals (FCOC), de l'Assemblea del Poble de Déu (APD) i Carites. En un segon moment, per viabilitzar aquesta iniciativa, es conformaren els comitès nacionals, d'acord sempre amb les particularitats de cada país, a partir dels quals es va articular una coordinació que s'ocupa de sincronitzar i facilitar el procés.

En el 2000 el Crit es va estendre al Continent, de la mà sobretot dels emigrants «llatins» a Amèrica Del Nord. La indignació ciutadana davant de la globalització neoliberal expressada a Seattle, en ocasió de la Conferència de l'Organització Mundial del Comerç, sens dubte va aplanar el camí perquè es donin convergències abans no sospitades i que el Crit es faci sentir al mateix cor de l'imperi.

Com s'explica que, en relativament poc temps, el Crit hagi adquirit una dimensió continental? Òbviament per la magnitud de l'exclusió social. Però més enllà d'aquesta condició objectiva, també ha estat decisiu el fet de que, en cert sentit, s'ha constituït en un virtual

relleu del que el 1992 va ser la «Campanya Continental 500 Anys de Resistència Indígena, Negra i Popular», en ocasió del V Centenari de l'inici de la conquesta europea. No es tracta d'una continuïtat lineal; potser el més apropiat sigui parlar d'una catalització de processos i perspectives que es van desencadenar en el marc d'aquesta campanya.

En efecte, una de les particularitats que va presentar va ser el protagonisme dels sectors més exclosos: indígenes, afroamericans, camperols, pobladors, dones, etc. Tota vegada, s'hi van produir trobades i topades, ambdós al·licionadors. Les unes, en la majoria dels casos, van donar lloc a la formació de xarxes, coordinacions, convergències i similars; les altres van posar el condiment per posar a prova i assumir seriosament la premissa de la «unitat en la diversitat».

Des de llavors, cadascú va continuar fent el seu camí, en articulacions sectorials o nacionals, en lluites de resistència de tot tipus, encara que amb particular força al camp, des de la insurrecció dels «sense rostre» de Chiapas, passant per les ocupacions dels «sense terra» a Brasil, fins als aixecaments dels *ponchos* a Equador. Fins que va aparèixer el Crit com una proposta de confluència, però col·locant alhora nous desafiaments.

No hi ha cap dubte que és aquest entroncament històric el que ha donat la projecció continental al Crit, que no només s'expressa en el fet que els principals pilars siguin articulacions socials vertebrades a partir dels «500 anys», sinó en l'enfocament mateix, començant amb la dada d'haver establert el 12 d'octubre com a moment culminant de les accions que promou. Enfocament que es caracteritza per descartar tota pretensió de crear una nova organització o aparell, s'anomeni superxarxa, comitè central o coses semblants, ja que aposta per les dinàmiques pròpies dels actors socials, amb èmfasi en aquelles que parteixen des de les bases.

Si s'ha de trobar un verb que expliqui aquesta perspectiva potser el més indicat sigui «articular», que expressa adequadament -em sembla- el criteri d'«unitat en la diversitat». Més enllà de les accions, és important el que el Crit està deixant acumular. Així al balanç del que s'ha realitzat en el 2000 potser el més important sigui haver promogut l'articulació d'agendes amb altres iniciatives continentals/globals, com ara el Jubileu 2000, l'Aliança Social Continental, la Marxa de les Dones 2000, entre altres.

Així, pas a pas, el Crit dels Exclosos i Exclousos, aquest clamor que per temps ha romàs silenciós i

silenciat, es va projectant a tots els continents perquè és una convocatòria a la solidaritat i a l'humanisme.

* * *

Per posar-vos en contacte amb l'organització del Crit al vostre propi país, pregunteu a:

Secretaria operativa continental:

gritoexcluidos@ig.com.br gritodosexcluidos@migacoes.com.br

Crit a Brasil: pastmigra@ig.com.br

Pàgina del Crit:

<http://movimientos.org/grito/index.html.es>

www.migacoes.com.br/gritodosexcluidos

Pàgina dels moviments socials:

<http://www.movimientos.org/index.html.es>

<http://www.movimientos.org/es/grito/index.html.es>

El dia 7 de setembre (dia del Crit a Brasil) s'inicien les accions als altres països, fins al 12 d'octubre (dia del Crit als països hispànics). Poden ser marxes, concentracions, actes públics, etc.

La vigília del dia 12 d'octubre cada país enviarà una delegació a Nova York, al mateix temps que prepara el Crit Continental al seu país, cosa que s'haurà de realitzar a centenars de ciutats dels diferents països de les Amèriques.

El dia 12 d'octubre hi haurà a Nova York una marxa organitzada per la municipalitat de la ciutat, que desembocarà a l'edifici de l'ONU. Allà es lliurarà una carta elaborada pels participants al Crit.

En aquest procés hi ha involucrades les següents dinàmiques continentals: el Crit dels Exclosos, la Marxa mundial de les dones, l'Aliança Social Continental, el Jubileu 2000, la CLOC, i FCOC.

D'una avaluació de la Coordinadora Continental

Èxits:

- La proposta ha estat assumida per molts països i organitzacions. També s'hi ha involucrat jove gent que abans no estava articulada.
- La participació de les Pastorals Socials i Episcopals.
- El procés ha generat noves utopies, nous models.
- El procés s'ha projectat com una síntesi d'espais de participació i de reflexió.
- La nova metodologia: no hi ha esquemes fixos; no hi ha disputa de micròfons.
- El sentit de la «pedagogia de l'exemple», ja que la gent està cansada de discursos.

Desafiaments:

- Encara queden països per articular.
- La relació entre societat organitzada i exclosos.